

Berhan AKDAĞ¹

Orcid: 0000-0002-5203-403X

¹ Silifke Devlet Hastanesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları, Mersin, Türkiye.

Bir İlçedeki Sağlık Çalışanlarının Otizm Spektrum Bozukluğu Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi

Investigation of Knowledge about Autism Spectrum Disorder among Healthcare Professionals in a District

Gönderilme Tarihi: 10 Ocak 2023

Kabul Tarihi: 5 Haziran 2023

Sorumlu Yazar (Corresponding Author):

BERHAN AKDAĞ

drberhanakdag@gmail.com

Anahtar Sözcükler:

Bilgi; farkındalık; otizm; sağlık çalışanları.

Keywords:

Knowledge; awareness; autism; healthcare professionals.

ÖZ

Amaç: Otizm spektrum bozukluğu küresel boyutta önemli bir halk sağlığı sorunu hâline gelmiştir. Otizm spektrum bozukluğunun klinik seyri, sağlık çalışanlarının erken teşhis koyma ve müdahale etme becerisine bağlıdır. Bu nedenle sağlık alanında çalışan profesyoneller, otizm spektrum bozukluğunun semptomlarını tanıma ve gerektiğinde sevk etme bilgi ve yeterliliğine sahip olmalıdır. Bu çalışma, sağlık çalışanlarının çocuklarda otizm spektrum bozukluğuna ilişkin bilgi düzeylerini ve bilgi düzeylerini etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Çalışma, kesitsel ve tanımlayıcı tiptedir. Çalışmanın örneklemini Silifke ilçesinde görev yapmakta olan sağlık çalışanları (n=269) oluşturmaktadır. Veriler, sosyodemografik veri formu ve Sağlık Çalışanlarının Çocukluk Çağı Otizmi Hakkında Bilgisi Anketi yoluyla toplanmıştır. Tanımlayıcı istatistikler; ortalama, standart sapma ve yüzde olarak verilmiştir. Ölçek puanlarının demografik verilere göre farklılıkları Student's t-testi ve tek yön ANOVA testi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Sağlık çalışanlarının ölçek puan ortalaması 12.36 ± 4.14 'tür. Hekim, hemşire ve ebelerin puan ortalamaları diğer sağlık çalışanlarından anlamlı derecede yüksektir. Ayrıca otizm hakkında eğitime katılmış ve daha önce otizm şüphesiyle yönlendirme yapmış olan sağlık çalışanlarının ölçek puanları diğerlerinden anlamlı derecede yüksektir.

Sonuç: Mevcut çalışma, sağlık çalışanlarının otizm spektrum bozukluğu hakkındaki bilgilerinin istenen düzeyde olmadığını göstermektedir. Bu nedenle sağlık çalışanlarının lisans eğitimi sürecinde otizm spektrum bozukluğuna daha geniş yer ayrılmalı, sağlık çalışanlarına yönelik farkındalık artırıcı eğitimler düzenli aralıklarla tekrarlanmalıdır.

ABSTRACT

Objective: Autism spectrum disorder has become a global health problem. The clinical course of autism spectrum disorder depends on healthcare professionals' early diagnosis and intervention skills. Therefore, health professionals need to have the knowledge and competence to recognize the signs of autism spectrum disorder in children and to refer them when necessary. This study aimed to determine health professionals' knowledge about autism spectrum disorder and the factors influencing their knowledge.

Methods: This study was cross-sectional and descriptive. The study sample comprised healthcare professionals (n=269) working in Silifke. Data were collected using the sociodemographic data form and the Knowledge about Childhood Autism among Health Workers Questionnaire. Descriptive statistics were presented as means, standard deviations, and percentages. Differences in scale scores according to demographic data were evaluated using the Student's t-test and one-way ANOVA test.

Results: The mean of the questionnaire scores was 12.36 ± 4.14 . The mean scores of physicians, nurses, and midwives were significantly higher than those of other healthcare professionals. Scale scores were significantly higher among healthcare professionals who had previously participated in training about autism spectrum disorder and who referred children suspected of having autism.

Conclusion: The present study shows that the knowledge of healthcare professionals about autism spectrum disorder is not at the desired level. Therefore, autism spectrum disorder should be emphasized more in the undergraduate education of healthcare professionals, and awareness-raising training for healthcare professionals should be repeated regularly.

Kaynak Gösterimi: Akdağ, B. (2023). Bir İlçedeki Sağlık Çalışanlarının Otizm Spektrum Bozukluğu Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi. *EGEHFD*, 39(2), 243-249. Doi:10.53490/egehemsire.1231521

How to cite: Akdağ, B. (2023). Investigation of Knowledge about Autism Spectrum Disorder among Healthcare Professionals in a District. *JEUNF*, 39(2), 243-249. Doi:10.53490/egehemsire.1231521

GİRİŞ

Otizm spektrum bozukluğu (OSB); toplumsal iletişim ve etkileşimde sürekli yetersizlik ile birlikte sınırlı, yineleyici davranış, ilgi ya da etkinlikler ile karakterize nörogelişimsel bir bozukluktur. OSB'nin belirtileri arasında kısıtlı göz teması, sözel ve sözel olmayan iletişim eksikliği, ilişkileri başlatma, sürdürme ve anlamlandırma yetersizliği, anormal jest ve mimik kullanımı yer almaktadır. Basmakalıp motor hareketler ve konuşma, rutine sıkı sıkıya bağlılık, sınırlı ilgiler ve duyuusal hassasiyet OSB'nin diğer belirtileridir (Mukaddes ve Ercan, 2018). Kılavuza (DSM-5) göre bir çocuğun OSB tanısı alması için sosyal iletişim ve etkileşimdeki eksikliğe, sınırlı ve tekrarlayan davranış kalıpları eşlik etmelidir. OSB belirtileri, bazı olgularda yaşamın ilk yılı içinde (ilk 12 ay) fark edilebilirken semptomların ve gelişimsel gecikmenin şiddetine bağlı olarak daha sonra da ortaya çıkabilmektedir (Ayakaka, 2021).

Otizm spektrum bozukluğu, oldukça sık rastlanan nörogelişimsel bozukluklardan biridir. Yapılan çalışmalar, OSB'nin görülme sıklığının giderek arttığını ortaya koymuştur. ABD verilerine göre 2018 yılında, 11 farklı eyaletten 8 yaş civarı çocukların taranması ile elde edilen görülme sıklığı 1/44 iken bu oran erkek çocuklarında kızlara göre birkaç kat fazladır (Maenner ve diğerleri, 2021). Etiyolojisi kesin olarak bilinmemekle birlikte genetik ve çevresel faktörlerin etkileşimi sonucu ortaya çıktığı düşünülmektedir. Tanıda kullanılacak herhangi bir belirteç mevcut değildir. Bu nedenle OSB tanısı, tekrarlayan davranışları ve bozulmuş sosyal iletişim ve etkileşimi içeren tipik klinik özelliklere dayanmaktadır (Sauer, Stanton, Hans ve Grabrucker, 2021).

Otizm spektrum bozukluğunun prognozunu etkileyen en önemli faktörlerden biri, tanı anındaki çocuğun yaşıdır. Erken tanı ve erken dönemde yapılacak yoğun müdahalelerle uzun dönemdeki gelişim sonuçları iyileştirilebilmektedir. Araştırmacılar, tanının günümüzde hâlâ geciktiğini ve bu durumun önemli gelişim aşamalarındaki müdahale şansının kaçırılması anlamına geldiğini ifade etmektedirler (James ve Smith, 2020). Geç tanı için çeşitli nedenler mevcuttur. Bu nedenlerden biri, sağlık alanında çalışan profesyonellerin otizmin erken dönem belirtileri ve tanı süreci ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmamasıdır.

Otizm spektrum bozukluğunun prognozu ve çocukların prognozu ve gündelik yaşama katılımları, sağlık profesyonellerinin erken teşhis koyma ve müdahale etme becerisiyle yakından ilişkilidir (Ayakaka, 2021; Pirinççi, Aksu, Abacıgil ve Okyay, 2019). Bu nedenle, sağlık alanında çalışan profesyonellerin, OSB'nin semptomlarını tanıma ve gerektiğinde sevk etme bilgi ve yeterliliğine sahip olmaları oldukça önemlidir.

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Sağlık çalışanlarının otizm spektrum bozukluğu hakkındaki bilgi düzeylerini ve bilgi düzeylerini etkileyen değişkenleri incelemeyi amaçlayan tanımlayıcı tipte bir araştırmadır.

Evren ve Örneklem

Çalışma, Ekim-Kasım 2022 tarihleri arasında yapılmış olup çalışmanın evrenini Silifke ilçesinde hizmet vermekte olan sağlık tesislerinde (Silifke Devlet Hastanesi, Silifke İlçe Sağlık Müdürlüğü ve aile sağlığı merkezleri) görev yapan sağlık çalışanları (n=269) oluşturmaktadır. Silifke ilçesinde çalışmakta olan tüm sağlık çalışanlarına (hekim, hemşire, ebe, yardımcı sağlık personeli vb.) ulaşılması amaçlandığından örneklem seçimine gidilmemiştir. Söz konusu tarihler arasında araştırmaya katılmayı kabul eden sağlık çalışanları araştırmanın örneklemi oluşturmuştur. Mersin İl Sağlık Müdürlüğünden gerekli izinler alınmış, müdürlük tarafından kurumlar çalışma hakkında bilgilendirilmiştir.

Veri Toplama

Katılımcılara bir çevrim içi mesajlaşma uygulaması aracılığı ile ulaşılmıştır. Çevrim içi anketin ilk sorusunda katılımcılara çalışma hakkında bilgi verilmiş, bilgilendirilmiş onam izni için ankete katılmak isteyip istemedikleri sorulmuştur. Bu soruya “Evet” cevabı veren katılımcıların ankete devam etmeleri sağlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Sosyodemografik veri formu: Literatür doğrultusunda oluşturulan bu form, örneklem grubunu oluşturan sağlık çalışanlarının meslek, yaş ve çalışma süresi ile otizme ilişkin deneyimlerini değerlendirmeye yönelik toplam on soruyu içermektedir.

Sağlık Çalışanlarının Çocukluk Çağı Otizmi Hakkında Bilgisi Anketi (SÇ-OBA): SÇ-OBA, sağlık çalışanlarının otizm hakkındaki bilgi düzeylerini değerlendirmek için geliştirilmiş bir ölçektir (Bakare, Ebigo, Agomoh ve Menkiti, 2008). Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması, 2019 yılında yapılmıştır (Gürbüz Özgür, Aksu ve Eser, 2019). Ölçek, 19 maddeden oluşmaktadır. Her madde, “evet”, “hayır” veya “bilmiyorum” şeklinde cevaplanmaktadır. Doğru cevaplar 1 puan, diğer cevaplar 0 puan olarak puanlanmaktadır. Ölçekten

alınabilecek maksimum puan, 19'dur. Alınan puan ne kadar yüksekse sağlık çalışanının otizm hakkındaki bilgi düzeyinin o kadar yüksek olduğu kabul edilir (Gürbüz Özgür ve diğerleri, 2019). Ayrıca ölçeğin madde sayısı azaltılmış bir formu da bulunmaktadır (Özdemir ve diğerleri, 2020). Bu çalışmada, ölçeğin 19 soruluk formu kullanılmış ve iç tutarlılık katsayısı 0.82 olarak bulunmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler SPSS 26.0 ile analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uyup uymadığını değerlendirmek için histogram grafikleri ve çarpıklık-basıklık değerleri kullanılmıştır. SÇ-OBA puanları için çarpıklık ve basıklık değerleri -1 ile +1 değerleri arasında olup bu durum, verinin normal dağılıma uyduğu şeklinde yorumlanmaktadır (çarpıklık =0.332, basıklık =-0.833). Bu nedenle gruplar arasındaki karşılaştırmalarda parametrik testler (Student's t-testi ve tek yön ANOVA testi) kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler, kategorik değişkenler için sayı (n) ve yüzde (%) olarak, sürekli değişkenler için ortalama ve standart sapma olarak verilmiştir. Kategorik değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek için Ki (Chi) kare analizi kullanılmıştır. Tüm istatistiksel analizlerde anlamlılık değeri 0.05 olarak kabul edilmiştir. Analiz sonuçları tablolar hâlinde sunulmuştur.

Araştırmanın Etik Yönü

Bu araştırma için Toros Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu'ndan (23.09.2022 tarih ve 2022-137 numaralı karar) izin alınmış olup Helsinki Bildirgesi kriterleri göz önünde bulundurulmuştur. Araştırmada kullanılan Sağlık Çalışanlarının Çocukluk Çağı Otizmi Hakkında Bilgisi Anketinin (SÇ-OBA) Türkçe geçerlik güvenilirlik çalışmasını yürüten yazarlardan kullanım izni alınmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya, çevrim içi ankete katılmayı kabul eden 269 sağlık çalışanı katılmıştır. Katılımcıların %16'sını hekimler, %26.8'ini hemşireler, %15.2'sini ebeler, %42.0'sini ise diğer sağlık çalışanları (sağlık memuru, tekniker vb.) oluşturmaktadır. Örneklemin yaş ortalaması 40.8 ± 8.33 'tür. Sağlık çalışanlarının %31.2'si daha önce OSB hakkında bir eğitime katıldıklarını belirtmişlerdir. Yine sağlık çalışanlarının %25.7'si daha önce bir çocuğu, otizmlili olabileceği şüphesiyle yönlendirdiklerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1. Sağlık Çalışanlarının Özellikleri

	Ortalama	Standart sapma
<i>Yaş (yıl)</i>	40.80	8.33
	n	%
<i>Meslek</i>		
Doktor	43	16.0
Hemşire	72	26.8
Ebe	41	15.2
Diğer (sağlık memuru, sağlık teknikeri vb.)	113	42.0
<i>Mesleki tecrübe</i>		
5 yıl ve altı	28	10.4
6-10 yıl	40	14.9
11-15 yıl	50	18.6
16-20 yıl	45	16.7
21 yıl ve üstü	106	39.4
<i>Otizm hakkında eğitime katılma öyküsü</i>		
Var	84	31.2
Yok	185	68.8
<i>Otizm hakkında bireysel araştırma öyküsü</i>		
Var	162	60.2
Yok	107	39.8
<i>Ailede otizm tanımlı birey varlığı</i>		
Var	8	3.0
Yok	261	97.0
<i>Yakın çevrede otizm tanımlı birey varlığı</i>		
Var	79	29.4
Yok	190	70.6
<i>Daha önce otizm şüphesiyle bir çocuğu yönlendirdiniz mi?</i>		
Evet	69	25.7
Hayır	200	74.3

Sağlık çalışanlarının ölçekten aldıkları puan ortalaması 12.36 ± 4.14 'tür (Tablo 2). Katılımcıların %84.4'ü "otizmlili çocuklarda sosyal etkileşim sırasında göz göze gelme, yüz ifadesi, beden duruşu ve el kol hareketleri gibi

Tablo 4. Değişkenlere Göre SÇ-OBA Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

<i>Değişkenler</i>	<i>Ölçek puanı</i>	<i>p değeri</i>
<i>Meslek**</i>		
Hekim	14.33±3.11 ^a	<0.001
Hemşire	13.25±3.22 ^a	
Ebe	12.95±3.79 ^a	
Diğer (sağlık memuru, sağlık teknikeri vb.)	10.84±4.61 ^b	
<i>Mesleki tecrübe**</i>		
5 yıl ve altı	11.93±4.19	0.829
6-10 yıl	12.18±4.76	
11-15 yıl	12.24±3.51	
16-20 yıl	13.00±3.57	
21 yıl ve üstü	12.34±4.42	
<i>Otizm hakkında eğitime katılma öyküsü*</i>		
Var	13.88±3.59	<0.001
Yok	11.68±4.20	
<i>Otizm hakkında bireysel araştırma öyküsü*</i>		
Var	13.39±3.26	<0.001
Yok	10.81±4.82	
<i>Ailede otizm tanılı birey varlığı*</i>		
Var	14.88±4.22	0.082
Yok	12.29±4.13	
<i>Yakın çevrede otizm tanılı birey varlığı*</i>		
Var	12.76±4.26	0.314
Yok	12.20±4.10	
<i>Daha önce otizm şüphesiyle bir çocuğu yönlendirdiniz mi?*</i>		
Evet	14.22±3.24	<0.001
Hayır	11.73±4.24	

* Student's t-testi, **Tek yön ANOVA testi. Ortalama ölçek puanları üzerindeki farklı harfler, gruplar arasındaki istatistiksel olarak anlamlı farklılıkları gösterirken (p<0.05) aynı harfler, gruplar arasında istatistik olarak anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir.

TARTIŞMA

Mevcut araştırmada, sağlık çalışanlarının SÇ-OBA'dan aldıkları puanların ortalaması 12.36 ± 4.14 'tür. Aynı ölçüm aracının kullanıldığı araştırmaların puan ortalamalarına bakıldığında Arslan ve Yanık'ın sağlık çalışanları ile yaptıkları araştırmada 10.99 ± 4.66 , Durmaz ve Yılmaz'ın tamamı aile hekimlerinden oluşan bir örnekleme yaptıkları araştırmada 14.03 ± 2.39 , Keklik ve Nazik'in hemşirelerle yaptıkları araştırmada ise 12.29 ± 3.19 olduğu görülmektedir (Arslan ve Yanık, 2022; Durmaz ve Yılmaz, 2022; Keklik ve Nazik, 2021). Mevcut örneklemin puan ortalaması; önceki bazı araştırmalardan yüksek, bazılarında ise düşüktür. Bu durum, örneklem için seçilen meslek gruplarının, araştırmaların yapıldığı bölgenin ve kurumların niteliklerinin (eğitim-öğretim faaliyetlerinin olduğu üniversite veya eğitim ve araştırma hastaneleri olup olmaması) farklılıklarından kaynaklanabilir.

Sağlık çalışanlarının ölçek sorularına verdikleri cevapların oranlarına bakıldığında "otizmlilerde sözlen olmayan davranışlarda bariz bozulma olup olmadığı" ve "otizmlilerde çocukların yaşlarına uygun arkadaşlık ilişkileri geliştirip geliştiremeyeceği" şeklindeki soruların en yüksek oranda doğru cevaplandığı görülmektedir. Bu sonuçlar, katılımcıların OSB tanılı çocukların iletişim kurma ve iletişimi sürdürme konusunda sorunlar yaşayabileceklerine dair bilgilerinin diğer alanlardan daha yüksek olduğunu göstermektedir. Öte yandan en düşük oranda doğru cevaplanan sorular; otizm ile epilepsi, anormal yeme alışkanlığı ve zekâ geriliği birlikteliği ile ilgili sorulardır. Bu sonuç, katılımcıların OSB tanılı çocuklarda görülebilen komorbid durumlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını göstermektedir.

Hekim, hemşire ve ebelerin OSB hakkındaki bilgi düzeylerinin diğer sağlık çalışanlarından yüksek olması, mevcut araştırmanın önemli bir bulgusudur. Öte yandan mevcut araştırmada hekim, hemşire ve ebelerin bilgi düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Güncel literatüre bakıldığında bu konuda çelişkili sonuçlar raporlandığı görülmektedir. Gölbaşı ve arkadaşları, yaptıkları araştırmada aile sağlığı merkezinde çalışan hekimlerin otizm hakkındaki bilgi ve farkındalık düzeylerinin, aile sağlığı elemanlarından daha yüksek olduğunu bildirmişlerdir (Gölbaşı, Demirel, Karaca, Çiçek ve Sarı 2021). Öte yandan Arslan ve Yanık, mevcut araştırmaya benzer şekilde hekim, hemşire ve ebelerin otizm hakkındaki bilgi ve farkındalıklarının diğer sağlık personellerinden (sağlık teknikerleri, tıbbi sekreterler vb.) daha yüksek olduğunu, kendi aralarında ise anlamlı bir fark olmadığını bildirmişlerdir (Arslan ve Yanık, 2022). Dahası hemşirelik ve tıp öğrencileri arasında yapılan bir

araştırma, hemşirelik öğrencilerinin otizmin farkında olma konusunda tıp öğrencilerinden olumlu anlamda farklılaştıklarını göstermiştir (Lüleci ve diğerleri, 2016). Mevcut araştırmanın bulguları, tıp eğitimi müfredatında otizm spektrum bozukluğuna yeteri kadar yer ayrılmadığını düşündürmektedir. Bu noktada yalnızca hekimlerin değil, hemşireler başta olmak üzere tüm sağlık çalışanlarının lisans eğitimleri sürecinde otizm spektrum bozukluğuna yeterli önemin verilmesi gerekmektedir.

Mevcut çalışmanın sonuçları, daha önce otizm hakkında bir eğitime katılmış olan sağlık çalışanlarının, katılmamış olanlara göre daha yüksek bilgi düzeyine sahip olduklarını göstermektedir. Bu sonuç, literatürdeki benzer araştırmaların sonuçlarıyla uyumludur (Arslan ve Yanık, 2022; Gürbüz Özgür ve diğerleri, 2019). Mevcut sonuçları destekler nitelikte, tıp fakültesinde eğitim gören 6. sınıf öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, çocuk psikiyatrisi stajı sırasında OSB tanılı hasta muayene ya da takibine katılan öğrencilerle katılmayanlar arasında bilgi düzeyi açısından anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur (Pirinççi ve diğerleri, 2019). Bu durum, bilginin sürengenliği açısından hekim adaylarının hasta muayenesine veya takibine katılımının önemli olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Artan otizm yaygınlığı zemininde, otizm hakkındaki bilgi düzeyini ve farkındalığını artırabilmek adına sağlık çalışanlarına yönelik eğitimlerin düzenli aralıklarla tekrarlanması ve rutin hâline getirilmesi önemlidir.

Araştırmanın bir diğer önemli sonucu, mesleki deneyimin otizm hakkındaki bilgi düzeyleri ile ilişkili olmayışdır ki bu bulgu, daha önceki çalışmaları desteklemektedir (Arslan ve Yanık, 2022; Gölbaşı ve diğerleri, 2021). Bu sonuç düşündürücüdür. Tüm dünyada OSB sıklığının giderek arttığı, bu konudaki önleyici ve farkındalığı artırmaya yönelik çalışmaların önem kazandığı bir dönemde mesleki deneyimi daha az olan, diğer bir deyişle öğrenim hayatlarını yeni tamamlamış olan sağlık çalışanlarının bilgi ve farkındalıklarının daha yüksek olması arzulanan bir sonuçtur. Ancak ülkemizde yapılan çalışmaların genelinde bu arzulanan sonuç elde edilememiştir. Yalnızca bir çalışmada, mesleklerinin ilk 5 yılında olan hemşire ve ebelerin daha deneyimli meslektaşlarından daha yüksek bilgi ve farkındalığa sahip oldukları bildirilmiştir (Bakır ve Geçkil, 2016). Çalışmalardan elde edilen sonuçlara bütüncül olarak bakılırsa sağlık çalışanlarının eğitiminde otizm konusuna yeteri kadar yer ayrılmadığı sonucuna varılabilir ki bu durum, uzun vadede endişe vericidir.

Mevcut araştırmada, otizm şüphesiyle daha önce yönlendirme yaptıklarını ifade eden sağlık çalışanlarının SÇ-OBA puanları, yönlendirme yapmayanlara göre anlamlı derecede yüksektir. Örneğin, çocukluk çağı otizmi olan çocuklarda “konuşma gecikmesi veya hiç konuşmamanın olup olmadığı” ile ilgili soruya doğru cevap veren katılımcıların, otizm şüphesiyle yönlendirme yapma konusunda diğer katılımcılardan olumlu anlamda farklılaştığı saptanmıştır ($\chi^2=16.48$, $p<.001$). Her ne kadar OSB'nin DSM-5'teki A ve B kriterlerinde yer almasa da konuşma ve dil gecikmesi, OSB tanısı alan çocuklarda sık görülen bir durumdur. Konuşma ve dil gecikmesi, ailelerin ve çocuğun çevresindekilerin (akraba, öğretmen vb.) en çok dikkatini çeken ve onları bir uzmana yönlendiren belirtilerden bir tanesidir. Bu nedenle dil ve konuşma gecikmesi, OSB tanısı için oldukça önemlidir (Bodur ve Soysal, 2004). Mevcut sonuçlar, OSB ve alarm belirtileri hakkındaki bilginin erken teşhis bakımından önemine işaret etmektedir.

Sınırlılıklar

Mevcut araştırma, bir ilçe örnekleminde sağlık profesyonellerinin OSB belirtilerine ilişkin bilgi ve farkındalık düzeylerini ortaya koyması nedeniyle değerlidir. Ancak çalışmanın mevcut sonuçları sınırlılıklar bağlamında değerlendirilmelidir. Tek merkezli ve kısıtlı bir çevreye yönelik yapılmış olması başlıca sınırlılıklardır. Ayrıca tanımlayıcı özelliği nedeniyle nedensellik ilişkisi kurulmasına olanak vermemesi de diğer bir sınırlılıktır.

SONUÇ

Mevcut araştırma, sağlık çalışanlarının otizm hakkındaki bilgi düzeylerini bir ilçe örnekleminde değerlendirmiştir. Araştırmanın sonuçları, otizm hakkında eğitime katılan ve araştırma yapan sağlık çalışanlarının bilgi düzeylerinin diğer sağlık çalışanlarından yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca bilgi düzeyleri ve otizm şüphesiyle yönlendirme yapma arasında anlamlı bir ilişki vardır. Otizm sıklığının artması, onu önemli bir toplum sağlığı sorunu hâline getirmiştir. Bununla birlikte otizmin prognozu ve çocukların gündelik yaşama katılımları, sağlık profesyonellerinin mümkün olduğunca erken teşhis koyma ve müdahale etme becerisine bağlıdır. Mevcut araştırma, sağlık alanında çalışan profesyonellerin otizm hakkındaki bilgi ve farkındalıklarının artırılması gerekliliğini desteklemektedir. Bu amaç doğrultusunda sağlık profesyonellerinin lisans eğitimleri sürecinde otizme daha geniş yer ayrılmalı, hâlihazırda çalışmakta olanlara yönelik bilgi ve farkındalık artırıcı eğitimler düzenli aralıklarla tekrarlanmalı ve bu konuda bireysel araştırmalar teşvik edilmelidir.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Finansman: Yazar çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

KAYNAKLAR

- Arslan, R., Yanık, D. (2022). Sağlık çalışanlarının çocukluk çağı otizmi hakkında bilgi düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 10(3), 930-940. <https://doi.org/10.33715/inonusaglik.1107308>
- Ayakaka, G. (2021). *Healthcare professionals' knowledge about autism spectrum disorder in children: a systematic literature review*. (Master thesis). Jönköping University School of Education and Communication, Jönköping
- Bakare, M. O., Ebigbo, P. O., Agomoh, A. O., Menkiti, N. C. (2008). Knowledge about childhood autism among health workers (KCAHW) questionnaire: description, reliability and internal consistency. *Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health*, 4(1), 1-8. <https://doi.org/10.1186/1745-0179-4-17>
- Bakır, E., Geçkil, E. (2016). Investigation of the knowledge levels of nurses and midwives about autism and its early diagnosis. *Asian Pacific Journal of Health Sciences*, 3(4S), 67-72. <http://doi.org/10.21276/apjhs.2016.3.4S.10>
- Bodur, Ş., Soysal Acar, Ş. (2004). Otizmin erken tanısı ve önemi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 13(10), 394-398.
- Durmaz, A., Yılmaz, M. (2022). Autism spectrum disorder: why is it underdiagnosed in primary care? *Phoenix Medical Journal*, 4(3), 113-118. <https://doi.org/10.38175/phnx.1146882>
- Gölbaşı, H., Demirel, Y., Nemmezi Karaca, S., Uzun Çiçek, A., Sarı, S. A. (2021). Sivas il merkezinde otizm spektrum bozukluğunun (OSB) yaygınlığı ve aile sağlığı merkezleri sağlık çalışanlarının OSB farkındalıkları. *Cukurova Medical Journal*, 46(3), 998-1008. <https://doi.org/10.17826/cumj.904937>
- Gürbüz Özgür, B., Aksu, H., Eser, E. (2019). Validity and reliability of the Turkish version of the knowledge about childhood autism among health workers questionnaire. *Psychiatry and Clinical Psychopharmacology*, 29(4), 765-773. <https://doi.org/10.1080/24750573.2019.1637326>
- Hatice Sevgen, F., Altun, H. (2017). Çocuk ve ergen psikiyatrisi polikliniğine başvuran 0-5 yaş arası çocukların başvuru şikayetleri ve psikiyatrik tanıları. *Journal of Mood Disorders*, 7(4), 205-211. <http://doi.org/10.5455/jmood.20170806023012>
- James, S. N., Smith, C. J. (2020). Early autism diagnosis in the primary care setting. *Seminars in Pediatric Neurology*, 35, 100827. <https://doi.org/10.1016/j.spen.2020.100827>
- Kabukçu Başay, B., Tezer, D. (2020). Üç yaş öncesi konuşma gecikmesi nedeniyle çocuk psikiyatri polikliniklerine başvuran çocuklara ne oldu? 2 yıl sonrasına ait veriler. *Pamukkale Tıp Dergisi*, 13(2), 373-384. <https://doi.org/10.31362/patd.713895>
- Kadak, M. T. (2019). Otizm spektrum bozuklukları-güncel bilgilerimiz neler? *İstanbul Kanuni Sultan Süleyman Tıp Dergisi*, 12, 15. <https://doi.org/10.5222/iksstd.2019.16023>
- Keklik, D., Nazik, E. (2021). Knowledge about childhood autism among nurses in Turkey: a cross-sectional descriptive study. *Perspectives in Psychiatric Care*, 57(4), 1637-1644. <https://doi.org/10.1111/ppc.12729>
- Lüleci, N., Hıdıroglu, S., Karavus, M., Celik, S., Cetiner, D., Koc, E., ... Topuzoglu, A. (2016). A study exploring the autism awareness of first grade nursing and medical students in Istanbul, Turkey. *The Journal of the Pakistan Medical Association*, 66(8), 916-921.
- Maenner, M. J., Shaw, K. A., Bakian, A. v, Bilder, D. A., Durkin, M. S., Esler, A., ... Hudson, A. (2021). Prevalence and characteristics of autism spectrum disorder among children aged 8 years—autism and developmental disabilities monitoring network, 11 sites, United States, 2018. *MMWR Surveillance Summaries*, 70(11), 1-16. <http://dx.doi.org/10.15585/mmwr.ss7011a1>
- Mukaddes, N. M., Ercan, E. S. (2018). *Nörogelişimsel bozukluklar*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.
- Özdemir, M., Ilgın, C., Karavuş, M., Hıdıroglu, S., Lüleci, N. E., Ay, N. P., ... Save, D. (2020). Adaptation of the Knowledge about Childhood Autism among Health Workers (KCAHW) Questionnaire: Turkish version. *Northern Clinics of İstanbul*, 7(1), 40-48. <https://doi.org/10.14744/nci.2019.76301>
- Pirinççi, S., Aksu, H., Abacıgil, F., Okyay, P. (2019). Tıp Fakültesi 6. sınıf öğrencilerinde otizm spektrum bozukluğu ile ilgili bilgi ve farkındalık düzeyi. *Turkish Journal of Child Adolescent Mental Health*, 26(3), 97-102. <http://doi.org/10.4274/tjcamh.galenos.2016.2016.06.028>
- Sauer, A. K., Stanton, J., Hans, S., Grabrucker, A. (2021). Autism spectrum disorders: etiology and pathology. In A. M. Grabrucker (Ed.) *Autism spectrum disorders*. Brisbane (AU): Exon Publications.